

VİLAYET VE İL ÖZEL İDARE WEB SİTELERİNDE E-KATILIM OLGUSU

Naci KARKIN*
Hüseyin Serhan ÇALHAN**

ÖZET

Bu metin, temel olarak, e-devlet teknolojileri kapsamında vilayet ve il özel idare web sitelerinde e-katılım olanaklarını bulandırmaya veya artırmaya yönelik araçların olup olmadığını analiz etmeye çalışmaktadır¹. Bu çerçevede, bu çalışma, merkezi idarenin temel taşra teşkilatını oluşturan vilayet idaresinin ve bir yerel yönetim aktörü olan il özel idarelerinin il düzeyinde e-katılıma dönük uygulamalarını, web sitelerinin vatandaş katılımına uygunluk düzeyleri üzerinden test etmektedir. Söz konusu web sitelerinde e-katılım aracı olarak yer alan uygulamaların e-demokrasinin üç aşamasından sadece ilkinin karşılamaya dönük olduğunu belirtmekte yarar bulunmaktadır. Mevcut durumda, vilayet ve il özel idare web siteleri e-demokrasi çerçevesinde e-katılım uygulamalarını kabul etmek ve desteklemekten oldukça uzak durumdadır.

Anahtar Kelimeler: Vilayet, İl Özel İdaresi, e-Devlet, e-Katılım, Web Site Analizi

THE E-PARTICIPATION CONCEPT IN THE WEB SITES OF TURKISH GOVERNORSHIPS AND SPECIAL PROVINCIAL ADMINISTRATIONS

ABSTRACT

This article deals with the analysis of the fact that whether the web sites of Turkish governorships and special provincial administrations have those applications related to e-participation or tools aimed to increase the usage of e-participation in the framework of e-government technologies, or not. In that context, this article tests the e-participation applications of

* Yard. Doç. Dr. Pamukkale Üniversitesi IIBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi, Kınıklı Kampusu, 20070, Denizli, Türkiye, nacidok@yahoo.com

** Y. Lisans Öğrencisi, Pamukkale Üniversitesi SBE SBKY ABD, Kınıklı Kampusu, 20070, Denizli, Türkiye, serhancalhan@gmail.com

¹ Bu makale, TODAİE tarafından ev sahipliği yapılan Kamu Yönetimi Forumu'nda (KAYFOR-8) yazarlar tarafından sunulan "İl Belediye Web Sitelerinin E-Katılım Açısından Analizi" isimli bildirisinin değiştirilmiş, geliştirilmiş ve güncelleştirilmiş halidir.

Turkish governorships and special provincial administrations over the suitability of their web sites for citizen participation. It is extremely important to state the fact that the so-called web sites just meet the first stage of e-democracy, which is quite valuable indicator concept of e-participation level. In the present situation, web sites of Turkish governorships and special provincial administrations seem fairly far away of supporting the applications and tools of e-participation.

Keywords: *Governorship, Special Provincial Administration, e-Government, e-Participation, Web Site Analysis*

GİRİŞ

1999 yılının en önemli gündem konularından birisi “2000 (Y2K) Sendromu” veya “Milenyum Erimesi” olarak bilinen olgunun sanal dünyadan kaynaklanarak gerçek dünyada oluşturacağı olası sorunların çözülmesine yönelik çabalarıdır. 2000 Sendromu, eski tip yazılım veya donanım kullanan bilgisayarların rakamsal tarih algısının 2000 yılı ile birlikte yanlış olabileceği tezi üzerine kurgulanmaktadır. 1960’larda belleklerin oldukça pahalı olması çerçevesinde programcılar tarih olgusunu 6 rakam biçiminde kurguladıkları için, gün-ay-yıl ifadesi toplamda 8 rakam yerine altı rakamdan oluşmaktadır². Dolayısıyla, örneğin 3/1/88 ifadesi, bilgisayarlarca, 1 Mart 1988 olarak algılanacaktır. Dolayısıyla, 1/1/00 ifadesinin de 1 Ocak 2000 yerine, 1 Ocak 1900 olarak algılanmasının³, küresel durgunluktan bazı gelişmekte olan ülkelerde bilişim altyapısının çökmesine kadar uzanacak sorunlara sebep olması⁴ o dönem itibariyle işaret edilen *erimeye* örnek verilmektedir. Bilgisayarın Batı toplumunun ihtiyaç duyduğu teknolojinin bütünsel bir sembolü haline geldiği ifade edilen bir çalışmada, 2000 yılının bilgisayarı ve dolayısıyla, toplumların teknolojiye dönük bağımlılığını tehdit eden bir unsur olduğu belirtilmektedir⁵.

21. yüzyıla böyle bir olguyla girilmesini, bilişim ve iletişim teknolojilerinin bu yüzyılda oldukça işlevsel olacağı yönünde ipucu olarak değerlendirmek olanaklıdır. Bu çerçevede, bilişim ve iletişim teknolojilerinin salt sorun üretmede değil, aynı zamanda sorun çözümede de işlevsel olacağı öngörülebilir. Konuya internet özelinde ve bilişim teknolojileri genelinde değinen bir çalışmada, internetin kamu görevlileri, örgütler ve vatandaşlar arasında geliştirdiği siyasal iletişimi/siyasa iletişimini öngörülemez düzeyde

² Murray, M., “Y2K: A Personal History”, *Math Horizons*, Vol. 7, N. 2, 1999, p. 17

³ Torgas, C., “Lessons from the ‘Y2K and You’ Campaign for the Local Government Community”, *Public Administration Review*, Vol. 60, N. 2, 2000, p.84

⁴ Bennett, R. F., “The Y2K Problem”, *Science*, New Series, Vol. 284, No. 5413, 1999, p. 438

⁵ Tapia, A. H., “Technomillennialism: A Subcultural Response to the Technological Threat of Y2K”, *Science, Technology, & Human Values*, Vol. 28, No. 4, 2003, pp. 483-484

olanaklı kıldığını belirtilmektedir⁶. Ayrıca, bilişim ve iletişim teknolojilerinin uzaklık kavramını dönüştürmesi/değiştirmesi ve ulusal sınırlar kavramını kaldırması da bu açıdan dikkat çekicidir⁷. Konuya ilişkin olarak Tunus ve Mısır'da sonuca ulaşan halk devrimleri bu açıdan oldukça çarpıcı örnekler arasındadır. Önce Tunus'ta alttan üste doğru yaşanan siyasal ve rejime ilişkin dönüşümde ve daha sonra, Mısır'da Cumhurbaşkanı H. Mübarek'in yetkilerini Yüksek Ordu Konseyi'ne devretmesiyle sonuçlanan süreçte, uluslararası ilişkiler yazınında karşılığını bulan "*Domino Taşı Etkisi*"nin yanında, bilişim teknolojilerinin insanları kendi kendine örgütlenme yetisini de dikkate almak gerekmektedir. Zaten, bilişim ve iletişim teknolojilerinin 21. yüzyıldaki en önemli yansıması 20. yüzyılda dış ve iç istihbarat örgütlerinin desteğiyle örgütlenen bireylerin artık bilişim ve iletişim teknolojilerinin katkısı ve sivil toplum örgütlerinin yardımıyla⁸ kendi kendilerine örgütlenebilmesinin önünün açılmasıdır. Bu açıdan değerlendirilirse, 20. yüzyılın siyasal ve yönetsel düzenler için ürettiği temel sorunlar arasında yer alan meşruluk sorununun çözümünde vatandaş katılımının karar alma ve uygulama süreçlerine yansıtılmasının gerekliliğidir. Aksi halde, halkın, sisteme, ihtiyaç duyduğu meşruiyet desteğini vermemesi veya sistemi kökten değiştirmesi söz konusudur. Hatta e-katılım olgusunun siyasal katılımı geliştirmesi olanağı çerçevesinde, siyasal sistemin veya yönetsel yapının da yeniden organize edilmesini, – bir anlamda daha yaratıcı ve işbirliğine açık bürokratik kadroların oluşturulabileceği – sonuç verebileceği iddia edilmektedir⁹. Katılım ve e-katılım olgusunu, küreselleşmenin bir sonucu olarak değerlendirilen yerel demokrasi ve yerel katılım olgusunu¹⁰ bu noktada, küreselleşmenin bir ürünü olarak ortaya çıkan ulus-altı yönetim dinamiklerinin harekete geçirilmesi çerçevesinde anlama kazanan yerelleşme ve yerel demokrasi kavramsallaştırmalarından ayırmak gerekmektedir. Bu açıdan katılım olgusunun elektronik düzleme aktarılması olarak da tanımlanabilecek olan e-katılım olgusu¹¹, öncelikle yerel düzlemde

⁶ Rethemeyer, R.K., "Policymaking in the Age of Internet: Is the Internet Tending to Make Policy Networks More or Less Inclusive?", *Journal of Public Administration Research and Theory*, Vol. 17, p.259

⁷ Koçak, H., "Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Yerel Demokrasi ve Kentsel Yaşam", *SDU Sosyal Bilimler Dergisi*, Y. 2009/2, S. 10, s. 133

⁸ İlginç bir biçimde, Libya'da yaşanan son gelişmeleri Tunus ve Mısır'dan birçok noktada ayırmak gerekmektedir. Hem ekonomik açıdan oldukça zengin hem de siyasal ve yönetsel yapı açısından farklılaşan Libya'daki halk isyanı, ülkede siyasal partiler ve sivil toplum örgütleri olmadığı için örgütlenme söz konusu faktörlerin dışında, Domino Taşı Etkisi'ne veya bireylerin bilişim ve iletişim teknolojileri yardımıyla kendi kendilerini örgütlemelerine bağlanabilir. Tabii, oldukça baskın olan aşiret etkisi de dikkate alınmalıdır.

⁹ Sanford, C. & Rose, J. "Characterizing eParticipation", *International Journal of Information Management*, V. 27, 2007, s.406.

¹⁰ Koçak, H., "Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Yerel Demokrasi ve Kentsel Yaşam", *SDU Sosyal Bilimler Dergisi*, Y. 2009/2, S. 10, s. 137-138

¹¹ Konuyla ilgili olarak, bu çalışmanın yazarları tarafından Mayıs – 2010 tarihinde Konya Selçuk Üniversitesi IIBF Kamu Yönetimi bölümü tarafından ev sahipliği yapılan Kamu Yönetimi Semineri – 5 (KAYSEM-5) de "*e-Devlet ve e-Katılım İçin Bilgi Katılım Sistem Modeli: SIBIYO*"

daha sonra merkezi düzlemde işlevsel hale getirilmesi halinde, siyasal sistemlerin yaşadığı/yaşayacağı meşruiyet sorunsalının, siyasal düzleme gerek duyulmaksızın, yönetsel düzlemde çözümüne ilişkin oldukça önemli bir adım atılması söz konusudur.

TÜRK KAMU YÖNETİMİ VE E-KATILIM OLGUSU

Türk kamu yönetim sisteminde yönetsel yapı, son derece belirleyici anayasal bir ilke ve amir bir hüküm olan yönetimin bütünlüğü kurumu çerçevesinde, yerinden yönetim ve merkezi yönetim olarak tanımlanan, görünürde ikili bir yapı çerçevesinde şekillenmektedir. Merkezi yönetim başkent ve taşra teşkilatı, ayrıca ve gerekirse bölge teşkilatı, biçiminde yapılanırken, yerel yönetimler de kendi içerisinde, yer ve hizmet yönünden olmak üzere ikili bir yapı üzerinde yükselmektedir. Hizmet yönünden yerel yönetimler işlevsel olarak temel bir uzmanlık alanı üzerine kurgulanırken, yer yönünden yerel yönetimler ise, dört ayrı tür olarak ayrılmaktadır. Söz konusu ayrışma eşit şart ve yapı içerisinde kurgulanmadığı için, yer yönünden yerel yönetimler, farklı ölçütler (*bütçe, personel, kaynak, işlevsellik vb.*) bağlamında değerlendirildiği zaman, en işlevsel¹² idarenin belediye olduğu görülmektedir. Belediyeler de, kendi içerisinde belediye ve büyükşehir belediyesi olmak üzere iki farklı kısma ayrılmaktadır.

Türk kamu yönetiminin yukarıda ifade edilen şematik ayrışmasına rağmen, ortak paylaştıkları unsurlar da söz konusudur. Öncelikle, idari vesayet kurumuna ve ayrı bir tüzel kişilik taşımalarına rağmen, yerel yönetimlerin merkezi idarenin başkent ve taşra teşkilatlanması ile eşgüdüm içerisinde olmasını gerektiren en önemli ortak paydası kamu hizmeti kavramı ve kamu yararı kavramı olarak şekillenmektedir. Söz konusu kavram ve kurumun zorunlu bir gereği olarak, özellikle vatandaş – devlet ilişkisinde oldukça belirleyici bir yapı olarak yükselen elektronik devlet ve elektronik hizmet kavramları yerel ve merkezi idareler açısından en azından benzer adımlar atılmasını gerekli kılmaktadır. Söz konusu adımlar içerisinde, öncelikle kamu hizmetlerinde gizlilik-kapalılık uygulamalarının azaltılması/kaldırılması çerçevesinde şekillenen ve kamu yönetiminde açıklık sağlanması yönünde atılan bazı çabalar örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca,

başlıklı bir bildiri sunulmuştur. İlgili bildiri yazarlar, e-katılım süreci açısından, 2010 yılı e-TR ödülleri finale kalan SIBIYO uygulamasının klasik e-devlet yaklaşımının tersine, yerel ve merkezi düzlemlerde vatandaşın devlete dönük biçimde gerçekleşen uygulamaların işlevselliğini tartışmaktadır.

¹² İşlevsellik bağlamında, 2004-2005 yıllarında değişen yerel yönetim mevzuatı, şüphesiz il özel idarelerini eski mevzuat dönemine göre oldukça güçlendirmiştir. Yine de belediyeler ile karşılaştırılırsa, il özel idarelerini bir yerel yönetim birimi olarak işlevselliğini tatmin edici bulmak olanaksızdır.

yöneten ve yönetilen arasında eskiden beri kurgulana gelen ayrışmanın azaltılması, atanmışların vatandaşlara karşı üstünlüğünün bir yan etkisi olarak gelişen bazı büro-patolojik olguların kaldırılması, şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılımcılığın temel değerler olduğu bir yönetsel anlayışa doğru dönüşme arzusu bu çerçevede dillendirilebilir.

Küreselleşme sürecinin oldukça baskın olduğu 1990'lı yıllarla birlikte tüm dünyada etkisini gösteren kamu işletmeciliği ve türevi olarak değerlendirilebilecek yönetsel yaklaşımlar paralelinde uluslar arası kurum ve kuruluşlar yardımıyla yönlendirilen bir sürecin en önemli kavramları olarak kendilerini gösteren, şeffaflaşma, hesap verebilirlik ve katılımcılık Türk kamu yönetimi sistemini de etkilemiştir. Özellikle iktisadi alanın ürettiği veya desteklediği küresel krizler sonucunda finansal veya ekonomik yardıma ihtiyaç duyan ülkelere yardım şartı arasında sayılan "açıklık" şartının dayatılmasıyla hız kazanan şeffaflık sürecinin o dönem itibarıyla iktidarda olan hükümetlerin hükümet programlarında da izlenmesi olanaklıdır. Bu çerçevede işbaşına gelen hükümetlerin, kamu yönetiminin yasal, siyasal ve yönetsel açıdan dönüşmesi için gerekli olan altyapıyı oluşturma yönünde çaba gösterdiği görülmektedir. Tabi, bu noktada özellikle Türk kamu yönetimi için söylenebilecek olan Avrupa Birliği (AB) perspektifi ve sürecinin de söz konusu şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılım olgularının yerleşmesini hızlandırmasını ve ayrıca gerçekten gerekli olan yönetsel reform ihtiyacını da not etmek gereklidir. Şüphesiz, bu konuda 2002 Kasım'ında işbaşına gelen mevcut siyasal anlayışın katkısını önceki dönemlerden ayırmak gerekir. 2002 yılında iktidara gelen söz konusu siyasal anlayışın altyapılarının bir gereği olarak düşünülen Batı'ya yaklaşmama iddiasını, AB sürecini hızlandırarak cevaplaması, küreselleşme sürecinin ürettiği ve küresel etkiye sahip şeffaflık, katılımcılık veya hesap verebilirlik gibi kavramların şekillendirdiği reform adımlarını aslında ideoloji-üstü veya partiler-üstü olarak değerlendirmek olanaklıdır. Sözü edilen süreç içerisinde şekillenen "bilgi edinme hakkı" mevzuatı çerçevesinde, yönetsel idareler, mevzuat tarafından öngörülen usule uygun biçimde yapılan başvurular sonucunda istenen bilgi ve belgelere, süresi içinde cevap verme yükümlülüğü taşımaktadır.

Söz konusu adımlar, siyasal ve yönetsel yapımızın genel yapısı ve karakteristiği içerisinde değerlendirildiği zaman, oldukça devrimsel bir aşama olarak gözüke de, atılan adımlar veya izlenen yol/yöntemler sonucunda ortaya çıkan uygulamaların veya araçların hala geleneksel halkla ilişkiler kavramı çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Gerek merkezi düzeyde gerekse yerel düzeyde Türk kamu yönetiminin, katılımcılığın bir anlamda ön koşulu olan idarenin şeffaf ve hesap verebilir olma düzeyinin, henüz arzu edilen düzeye ulaşmadığı bu çalışmanın temel argümanları arasındadır. Bu açıdan, bu çalışma, henüz katılımcı, şeffaf veya

hesap verebilir bir yönetsel anlayışın öncelikle ve özellikle yerel düzeyde ve elektronik ortamda¹³ oluşturulmadığını iddia etmekte; bunun bir göstergesi olarak Vilayet ve İl Özel İdare¹⁴ (İÖİ) web sitelerinin belirlenen ölçütler çerçevesinde e-katılım olanakları açısından analizini gerçekleştirmektedir.

e-Katılım Kavramı

e-katılım kavramının açıklanabilmesi hiç şüphesiz katılım kavramının tanımlanmasına koşuttur. Sæbø ve diğerlerinin de belirttiği gibi, e-katılım kavramı temel olarak “e” ve “katılım” kavramlarından oluşmaktadır¹⁵. Öncelikle katılım kavramı tanımlanacak olursa, bu kavramın daha çok “müdahil olma” veya “dâhil olma” kavramları ile eş anlamlı kullanımını görmek olanaklıdır. Bu çerçevede dâhil olma ve ya müdahil olma toplumsal faaliyetler veya tartışmaları içerebileceği gibi, karar alma ve uygulamaya dâhil olmayı da içerebilir. Bu bağlamda değerlendirilirse, katılım, vatandaşların birer paydaş olarak yönetsel düzlemdeki karar alma ve uygulama süreçlerine, bireysel ve örgütsel¹⁶ boyutta müdahil olmasını çerçeveleyen bir kavramdır. E-katılım kavramının ikinci kısmı olan “e” kavramı ise, hiç şüphesiz e-devlet, e-yönetişim, e-demokrasi veya e-ticaret kavramlarında da olduğu gibi, internet özelinde bilişim ve iletişim teknolojilerinin söz konusu sürece yön vermesi olarak kullanılmaktadır¹⁷. Çünkü demokratik girişimlere olanak veren veya destekleyen bir kavram olarak e-katılım kavramının ortaya çıkışı, bilişim ve iletişim teknolojilerinin bir anlamda evrimi olarak internetin hızla büyümesi ve kabul görmesinin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir¹⁸.

¹³ Şurası açıktır ki, katılım olgusunun gerçekleşmesi zorunlu olarak e-katılım olgusunun gerçekleşmesini içermemektedir. Dolayısıyla, e-katılım olgusu, aslında, katılım olgusunun ontolojik açıdan bir gerekliliği veya zorunluluğu değildir. Bununla birlikte, söz konusu e-katılım kavramı ve idarelerin web sitelerinin bu çerçevede analizi, e-katılım kavramının, katılım kavramının metodolojik bir gerekliliği olması çerçevesinde oldukça anlamlıdır. Özellikle, e-devlet noktasında oldukça başarılı adımlar atan Türk kamu yönetiminin, istemesi veya uygun görmesi halinde, katılım olgusunu elektronik düzleme oldukça kolay biçimde gerçekleştirebileceği bu noktada temel argümandır. Bu noktada, koalisyon iktidarı olmayan mevcut siyasal iktidarın gerekli siyasal, yönetsel ve nihai olarak yasal süreci başarı ile gerçekleştirmesi olanaklı gözükmemektedir.

¹⁴ Yazarlar, KAYFOR-8 toplantısında sundukları bir metinde il belediye web sitelerini e-katılım açısından irdeledikleri için, il belediye web sitelerini bu çalışmaya dâhil etmemiştir.

¹⁵ Sæbø, Ø., Rose, J. & Flak, L.S., “The Shape of eParticipation: Characterizing an Emerging Research Area”, Government Information Quarterly, V. 25, 2008, p. 402

¹⁶ e-katılım kavramının, vatandaş katılımını öncelikle ve özellikle bireysel tabanda desteklediği dikkat çekmektedir. Sæbø ve diğerlerinin çalışmasında da bu konuya özel vurgu vardır (2008, s. 403). Örgütsel tabanda bir katılım hiç şüphesiz, e-katılım kavramının içinde olsa da, bilişim ve iletişim teknolojilerinin bireylere daha önceki dönemde örgütsel tabanda yapmaları gereken katılımı bireysel temelde de yapabilmelerine olanak tanınması bağlamında, e-katılım kavramı, katılım kavramından ayrılmaktadır.

¹⁷ Sæbø, Ø., Rose, J. & Flak, L.S., p. 402

¹⁸ Sanford, C. & Rose, J. “Characterizing eParticipation”, International Journal of Information Management, V. 27, 2007, s.407.

Tabi, bu noktada, aslında e-katılım kavramının e-devlet veya e-demokrasi kavramlarının bir alt başlığı olarak değerlendirmek olanaklıdır¹⁹. Konuya ilişkin olarak bir metinde²⁰, e-devletin ortaya çıkaracağı avantajlar arasında, yönetsel ve siyasal (*demokratik*) süreçlere ilişkin kamusal katılımın gelişmesi de gösterilmektedir. E-devletin söz konusu avantajı çerçevesinde, katılım kavramının iki farklı kavramsallaştırılmasından söz edilmekte; ilkinde, vatandaşın bilişim ve iletişim teknolojileri yardımıyla siyasa oluşum sürecine destek verebileceğinden, ikincisinde ise, yönetimin bilişim ve iletişim teknolojileri yardımıyla, demokrasinin gelişimine (*e-oylama, sanal buluşma ve sanal arabuluculuk*) yapacağı katkıdan söz edilmektedir.

e-devlet ve e-katılım kavramları arasında dikkat çeken bir ayrışmanın da olabirliği söz konusudur. Çünkü e-katılım süreci, aslında e-devlet olarak bilinen sürecin bir anlamda tersine doğru işlemesidir. E-devlet, yönetimden vatandaşa, yönetimden örgütlere ve yönetimin kendi içerisinde olan süreci anlatırken, e-katılım, başta bireylerden ve örgütlerden yönetime doğru olan süreci anlatmaktadır. Tam anlamıyla karşılıklı da, e-katılım ve benzeri süreçleri aslında “*e-devletin talep yönü*”²¹ olarak da değerlendirmek olanaklı görülmektedir.

e-Katılım kavramının merkezi noktasının vatandaş olduğu dikkate alınırsa²², katılım sürecinin ve dolayısıyla e-katılım sürecinin en can alıcı noktasını, vatandaşın hangi konularda ve nereye kadar katılacağı sorusu oluşturmaktadır. Çünkü katılım olgusu, demokrasi kavramının gelişmesi ve demokrasi kavramının genişletilmesi çerçevesinde oldukça işlevsel olan e-demokrasi kavramının yerleşmesi noktasında son derece yaşamsal bir süreçtir. Ayrıca, yönetimlerin etkinlik, kabul ve siyasal süreçlerin meşruiyetini artırma noktasında katılımı teşvik edecek yol ve yöntem aradıkları²³ ifade edilmektedir.

Türkiye’de yönetime katılım noktasında, hukuki mevzuatımızın sağladığı yasal, siyasal ve yönetsel araçlara merkezi açıdan bakılacak olursa; dilekçe hakkı, bilgi edinme hakkı²⁴ ve Başbakanlık İletişim Merkezi

¹⁹ Sanford, C. & Rose, J., p.410.

²⁰ Gauld, R., Gray, A. & McComb, S., “How responsive is E-Government? Evidence from Australia and New Zealand”, Government Information Quarterly, V. 26, 2009, pp. 69-74

²¹ Aslında e-devletin talep yönü farklı bir kavramsallaştırma için tercih edilmektedir. Gauld, R., Goldfinch, S. & Horsburgh, S., “Do they want it? Do they use it? ‘The Demand –Side’ of e-Government in Australia and New Zealand”, Government Information Quarterly, V. 27, 2010, pp. 177-186 isimli çalışmada yazarlar, e-devlet olanakları çerçevesinde yönetim tarafından sağlanan elektronik hizmetleri vatandaşın kullanım düzeyini ortaya koymaya çalışmakta, devlet tarafından sağlanan elektronik hizmetleri, e-devletin arz yönü, vatandaşların kullanım düzeylerini de e-devletin talep yönü olarak görmektedir.

²² Sæbø, Ø., Rose, J. & Flak, L.S., p. 403

²³ Sanford, C. & Rose, J., p.406.

²⁴ Katılım olgusunun bireysel temelde işlevselleştirilmesi ve özendirilmesine ilişkin olarak Başbakanlık tarafından 2004 yılında, 12 sayılı “Dilekçe ve Bilgi Edinme Hakkının Kullanılması

(BİMER) bu çerçevede işlevsel sayılabilecek araçlardır. Yerel düzeyde ise, merkezden ayrı olarak katılım adına halkla ilişkiler birimlerinin işlevleri genişletilmekte, bunun yanında web siteleri yardımıyla sunulan hizmetler ve gerçekleştirilen işlevler temel olarak bilgi verme amaçlı gösterilmektedir. Merkezi ve yerel düzeylerde kullanılan klasik yöntemler ve yeni teknolojik imkânlarla oluşturulan ve tek yönlü olanaklar olarak karakterize edilebilecek yöntemlerin tamamı, halkın yönetime katılmasını sağlayacak araçlar çerçevesinde değil, halkın yönetimden haberdar edilmesini amaçlayan bir çerçevede değerlendirilmektedir. Örneğin, çalışmanın temel aldığı vilayet ve il özel idare web sitelerinin analizi de, söz konusu sitelerin, alanyazında karşılığını bulan e-demokrasi düzeylerinden yalnızca ilkinin karşılayabildiğini göstermektedir.

Yerel düzeyde e-katılım yolları, merkezi düzeyde olduğu gibi, temel olarak halkla ilişkiler fonksiyonu çerçevesinde şekillenmektedir. Bu uygulamalarda ortak olan nokta, idarenin yetki ve sorumluluğu içerisinde gerçekleştirdiği işlevler hakkında vatandaşa tek yönlü bilgi vermek veya vatandaşlardan düşük düzeyli geri bildirim alma noktasında şekillenen öneri ve istek toplamaktır. Hâlbuki söz konusu idareler, web siteleri üzerinden, bilgi ve iletişim teknolojileri kullanarak, kente sahip çıkan duyarlı bir toplum oluşturmak ve katılımı artırmayı hedeflemelidir. Ancak, özellikle yerel düzeyde işlev gören vilayet ve İÖİ web sitelerine bakıldığı zaman, e-katılımın bir gereği olarak, vatandaşların karar alma ve uygulama süreçlerine katılımını ve siyasa oluşturma süreçlerine dâhil olmasını içeren uygulamaların oldukça az olduğu görülmektedir. Ayrıca, idareye yapılan başvuruların veya sonuçlarının paylaşılmadığı, tek taraflı bilgilendirmenin veya kısmen siyasal içerikli propagandanın hâkim olduğu görülmektedir.

Hâlbuki e-katılım kavramının bir üst düzeyi olarak değerlendirilebilecek e-Devlet kavramının yönetsel düzlemdeki temel anlamı; kamu hizmeti üreten tüm idari otoritelerin örgütsel yapı ve yöntemlerinde, teknolojik bir dönüşüm geçirmesi ve kamusal örgütlerin söz konusu teknolojik yenilikleri kendi kurumsal süreçlerine içselleştirmeleridir. Bu bağlamda değerlendirilirse, e-devlet yapılanmasının temel hedefleri arasında, vatandaşlara etkin, verimli, kaliteli ve ucuz hizmet sunumu (*etkin kamu yönetimi*) öngörüldüğü belirtilmektedir²⁵. Elektronik devlet olgusunu, demokrasinin geliştirilmesi çerçevesinde irdeleyen Yıldırım ve Öner, bunun

Hakkında Genelge" isimli bir genelge yayınlanmıştır. Söz konusu genelgede, vatandaşların kamusal alan ile ilgili dilek/şikâyet/önerileri hakkında yönetimlere başvuruda bulunmaları; kendileri veya faaliyet alanlarıyla ilgili konularda bilgi edinme haklarını kullanmaları; eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkeleri temelinde demokratik ve şeffaf bir yönetimin gereği olarak değerlendirilmektedir.

²⁵ Yıldırım, U. ve Öner, Ş., "Bilgi Toplumu Sürecinde Yerel Yönetimlerde Eğitim – Bilişim Teknolojisinden Yararlanma: Türkiye’de E-Belediye Uygulamaları", TOJET, C. 3, S. 1, s.50.

ötesinde ise, e-devlet kavramı ile temsili demokrasinin zafiyetlerini ortadan kaldırmak çerçevesinde, katılımcı demokrasiyi elektronik ortama aktarmak, dolayısıyla, daha şeffaf, katılımcı ve yönetime dayalı yönetsel anlayışı (*e-demokrasi*) kurumsal ve toplumsal yapıya aktarmanın hedeflendiğini belirtmektedir. Elektronik devlet olgusunu demokrasi çerçevesinde irdeleyen metinlerde öne çıkarılan e-demokrasi kavramının önemli olduğunu belirtmekte yarar bulunmaktadır.

E-demokrasi kavramı çerçevesinde katılımın temel olarak üç düzeyi bulunduğu görülmektedir: İlk düzey, katılım için gerekli araç ve mekanizmaların oluşturulmasıdır. Bu düzey, özellikle bilgi kaynaklarına veya bilişim teknolojilerine erişim imkânı oldukça kısıtlı olan bireyler için oldukça önemlidir. Bu düzeyde, anlaşılabilir ve erişilebilir bilgi kaynaklarının oluşturulması son derece önemlidir. İkinci düzey, vatandaş katılımının sağlanabilmesi için teknolojik olanakların temin edilmesidir. Bu düzeyde, siyasal veya yönetsel iktidar sahiplerinin belirledikleri konularda üstten alta doğru bir danışma mekanizmasını hayata geçirmeleri gerekmektedir. Üçüncü düzey ise, vatandaşların alttan üste doğru bir düzende siyasal ve yönetsel irade kullanıcılarını görüş ve önerileri ile desteklemesi, siyasa oluşumuna katkı vermeleridir²⁶. Şüphesiz, e-demokrasi uygulamaları vatandaşların yerel sorunlara olan duyarlılıklarını artıracaktır fakat siyasal ve yönetsel irade kullanıcılarının da sürece uyum sağlamaları, klasik hiyerarşik yaklaşımlarını terk etmeleri gerekmektedir²⁷.

Her ne kadar, e-devlet kavramında olduğu gibi, e-demokrasi kavramında da üzerinde hemfikir olunmuş bir tanım bulunmasa da, e-demokrasi bu metinde, demokratik karar alma ve uygulama süreçlerinin elektronik ortama aktarılması²⁸ çerçevesinde kullanılacaktır. Elbette, e-demokrasi kavramıyla kastedilen olgu, seçimlerin elektronik ortamda yapılmasından daha geniş kapsamlıdır. İngiliz hükümetinin 2002 yılında yayınladığı bir metinde, e-demokrasinin temel olarak iki ayağının bulunduğu; ilkinin, e-seçimi, ikincisinin ise, e-katılımı ifade ettiği aktarılmaktadır²⁹. Yazar, ilgili metinde, e-demokrasi kavramının şöyle tanımlandığını aktarmaktadır:

“e-demokrasi, bilişim ve iletişim teknolojileri yardımıyla vatandaş katılımını, demokratik karar alma ve uygulama süreçlerinin vatandaşlarca desteklenmesini ve temsili demokrasinin güçlendirilmesini içermektedir. Sürece ilişkin temel araç, hem evlerde hem de kamusal alanlardaki kişisel bilgisayarlar, cep telefonları ve enteraktif dijital televizyonlar gibi değişik

²⁶ Macintosh, A., “Characterizing E-Participation in Policy-Making”, Proceedings of the 37th Hawaii International Conference on System Sciences, 2004, s.2

²⁷ Alonso, A. I., “E-Participation and Local Governance: A Case Study”, Theoretical & Empirical Researches in Urban Management, V. 3, N. 12, p. 60

²⁸ Macintosh, A., 2004, p.1

²⁹ Macintosh, A., 2004, pp.1-2

kanallar kullanılarak erişilebilecek olan internettir. Demokratik karar alma ve uygulama süreçleri iki temel kısma ayrılabilir: biri, e-seçimi de içerecek seçim sürecine ilişkin olanı, diğeri de, karar alma ve uygulamaya vatandaş katılımını da içeren e-katılımdır.”

E-katılıma ilişkin temel metinler arasında, OECD tarafından yayınlanan “*Promise and Problems of e-Democracy: Challenges of On-line Citizen Engagement*” isimli metin oldukça önemlidir. İlgili metinde, e-katılım kavramının “*e-Participation*” yerine “*e-Engagement*” olarak tanımlanması oldukça önemli bir retorik olarak dikkat çekmektedir. Çünkü ilk kavram, daha çok demokratik araçlara katılımı ifade ederken, ikinci kavram, vatandaşın karar alma ve uygulama süreçlerine katılımını daha iyi yansıtmaktadır.

Söz konusu metinde, e-katılımın amaçları arasında;

- Daha fazla tabana yayılmış bir katılım,
- Vatandaşları karar alma ve uygulama süreçlerinden haberdar edilmesi,
- Daha derinlemesine danışma ve tartışma olanağı,
- Sürece ilişkin katkı olma olanağının artışı,
- Vatandaşlara geri bildirim sağlama,
- Gözlem ve değerlendirme yapma sayılmaktadır³⁰.

VİLAYET VE İL ÖZEL İDARE WEB SİTELERİNİN E-KATILIM ÇERÇEVESİNDE ANALİZ VE YORUMU

Vilayet ve İl Özel İdaresi web sitelerinin e-katılım olanakları açısından analiz edilmesinde, e-katılım olgusunun yazarlar tarafından üretilen oldukça basit düzeydeki bazı ölçütleri kullanılmaktadır. Söz konusu ölçütler, yerel düzeyde değerlendirilebilecek bazı uygulamalar yanında, BİMER ve 4982 sayılı yasanın uygulanması örneğinde olduğu gibi bazı merkezi düzey olanaklarına da verdikleri referansları dikkate almaktadır.

Konuya ilişkin ilk ölçütün, Vali veya İl Genel Meclisi (İGM) başkanlarının *chat* benzeri uygulamalar yardımıyla belirli gün veya saatlerde vatandaşla *online* olarak doğrudan görüşmesi olarak kurgulanmış olmasına rağmen, söz konusu durumda henüz yaygınlaşma söz konusu olmadığı için, ilk ölçüt olarak başka bir olanak temel alınmıştır. Bu çerçevede ilk ölçüt, yerel düzlemde vatandaşların Vali veya İGM başkanına elektronik mesaj atabilmesi çerçevesinde “*Valiye/İGM Başkanına Mesaj*” biçiminde

³⁰ OECD, “*Promise and Problems of e-Democracy: Challenges of On-line Citizen Engagement*”, p.33

kurgulanmıştır. “*Online MSN*” olarak kurgulanan ölçüt ile vatandaşların Vilayet veya İÖİ’inde halkla ilişkiler çerçevesinde görevli personel ile elektronik ortamda doğrudan iletişime geçebilmesi veya bu personelin belirli gün ve saatlerde web sitesi üzerinden kullanıcılarla *chat* benzeri uygulamalar yardımıyla sorun, öneri, şikâyet vb. şeklindeki istemleri dinleyip cevap verebilmesi düzeyi dikkate alınmaktadır. “*e-Posta*” ölçütü, vatandaşların vilayet veya İÖİ personeline elektronik posta ile ulaşabilme olanağını ölçmek amacı taşımaktadır. “*Form mail*” ölçütü ile vatandaşların vilayet veya İÖİ’inde görevli yönetici ve idari personele şikâyet, istek, öneri vb. başvurularını yazıp iletebildikleri elektronik form kastedilmektedir. “*Sabit telefon*” ölçütü, vatandaşların vilayet veya İÖİ personeline şikâyet, istek, öneri vb. başvurularını sabit bir telefon hattını (*mümkünse ücretsiz*) arayarak bildirmeleri çerçevesinde kurgulanmıştır. “*SMS*” ölçütü ile vatandaşların şikâyet, istek, öneri vb. başvurularını vilayet veya İÖİ personeline telsiz telefonunun SMS gönderebilme özelliği yardımıyla iletebilme olanağı amaçlanmaktadır. “*Hücre yayını*” ölçütü ile vilayetin veya İÖİ’sinin gerçekleştirdikleri etkinlik ve yaptıkları duyuruları vatandaşlara iletme çerçevesinde kullandıkları bilgilendirme amaçlı hücre yayın sisteminin varlığı kastedilmektedir. “*BİMER*” ölçütü ile Başbakanlık İletişim Merkezi’nin sayfasına doğrudan bağlantı verilip verilmemesinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. “*4982 bilgi edinme formu – form mail*” ölçütü ile 4982 sayılı yasa çerçevesinde bilgi edinme hakkı ile ilgili olarak elektronik ortamda başvuru yapılabilmesi olanağı kastedilmektedir. “*4982 bilgi edinme formu – dilekçe*” ölçütü ile 4982 sayılı yasa çerçevesinde bilgi edinme hakkı ile ilgili olarak vilayet ve İÖİ web sayfasında örnek başvuru metninin yayınlanması olanağının varlığı analize dâhil edilmektedir. “*Anket*” ölçütü ile vilayet ve İÖİ web sayfalarında belirli konularda vatandaş görüşünün ölçülmesi için yapılan anket uygulamasının varlığı test edilmektedir. “*Başvuru paylaşım*” ölçütü ile vatandaşların vilayet veya İÖİ’lerine yapmış olduğu şikâyet, istek, öneri vb. başvuruları veya söz konusu başvurulara verilmiş olan cevapların, diğer kullanıcılarla paylaşılıp paylaşılmamasının ölçülmesi kastedilmektedir.

Aşağıdaki tablolarda vilayet ve İÖİ web sitelerinin barındırdıkları e-katılım olanaklarının coğrafi bölgeler bağlamında analizine³¹ yer verilmektedir.

³¹ Vilayet ve İl Özel İdare web sitelerinin belirlenen ölçütler çerçevesinde sayılan e-katılım olanaklarını ve araçlarını barındırma düzeylerine yönelik analiz, 14.01.2011 – 14.02.2011 tarihleri arasında yapılmıştır.

Tablo 1a: Akdeniz Bölgesi Vilayet Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları			1=Var 2=Yok 3=Pasif Link	
	Valiye Mesaj	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf.	SMS	Hicre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe	Anket	Başvuru Paylaşım
ADANA	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
ANTALYA	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2
BURDUR	2	2	1	2	2	2	2	1	3	2	2	2
HATAY	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2
ISPARTA	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
İÇEL	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
K.MARAS	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2
OSMANİYE	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	2

Tablo 1b: Akdeniz Bölgesi İl Özel İdare (İÖİ) Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları			1=Var 2=Yok 3=Pasif Link	
	Bşk. Meclis Mesaj	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf.	SMS	Hicre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe	Anket	Başvuru Paylaşım
ADANA	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
ANTALYA	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
BURDUR	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
HATAY	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
ISPARTA	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
İÇEL	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2
K.MARAS	2	2	2	1	2	2	2	1	3	2	2	2
OSMANİYE	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2

Akdeniz bölgesinde yer alan vilayet ve İÖİ web sitelerinde bulunan yerel düzeydeki katılım olanaklarına bakıldığı zaman; öncelikle, valiye veya il genel meclisi (İGM) başkanına doğrudan mesaj gönderebilme olanağının hiçbir vilayet ve İÖİ web sitesinde yer almadığı görülmektedir. Bu bölgede yer alan vilayet ve il özel idaresi web sitesinin hiç birisinde söz konusu idarelerin siyasal veya yönetsel sorumluları ile on-line görüşme olanağı yoktur. Akdeniz bölgesi vilayet ve İÖİ web sitelerinin sadece 5/8 tanesinde e-posta gönderme olanağı mevcuttur. Form mail olanağına bakıldığı zaman, sadece 4/8 vilayet web sitesi bu olanağı sağlarken, il özel idarelerin ise, 6/8 tanesinde bu olanağın mevcut olduğu görülmektedir. Bölgede yer alan vilayet ve İÖİ'lerden hiçbirisi sabit telefon ve SMS gönderebilmek için

gerekli hat bilgisi sağlamamaktadır. İlgili bölgede yer alan vilayet ve İÖİ web sitesinde hücre yayını yapılmamaktadır.

Akdeniz bölgesinde yer alan vilayet ve İÖİ web sitelerinin merkezi idare katılım araçlarından hangisine yer verdiklerine bakıldığı zaman; sadece 1/8 vilayet sitesinde BİMER başvurusuna olanak tanınmazken, 3/8 İÖİ sitesi BİMER başvurusuna olanak tanımamaktadır. 3/8 vilayet web sitesi form mail olanağına yer vermezken, İÖİ web sitelerinin sadece 1/8 tanesi form mail olanağı barındırmamaktadır. Evrak yoluyla (*dilekçe*) başvuru istemine hiçbir vilayet ve İÖİ web sitesi yer vermemektedir. İlgili bölgede yer alan vilayet ve İÖİ web sitelerinin hiçbirisi, ne anket uygulamasına yer vermekte ne de site olanakları çerçevesinde yapılan başvuruları diğer kullanıcılarla paylaşmaktadır.

Tablo 2a: D. Anadolu Bölgesi Vilayet Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları			1=Var 2=Yok 3=Pasif Link	
	Valiye Mesaj	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit TH.	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe	Anket	Başvuru Paylaşım
AGRI	2	2	1	1	2	2	2	3	1	2	2	2
BİNGÖL	2	2	1	1	2	2	2	1	3	2	2	2
BİTLİS	2	2	1	1	2	2	2	3	1	2	1	2
ELAZIĞ	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	1	2
ERZİNCAN	2	2	1	2	2	2	2	3	1	2	2	2
ERZURUM	2	2	2	1	2	2	2	3	1	2	2	2
HAKKÂRİ	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2
KARS	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
MALATYA	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1	2
MUŞ	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
TUNCELİ	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
VAN	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
ARDAHAN	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
İĞDIR	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2

Tablo 2b: D. Anadolu Bölgesi İÖİ Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları		1=Var 2=Yok 3=Pasif Link		
	Medis Bşk. Mesaj	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf.	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Dilekçe Form Mail	Anket	Başvuru Paylaşım	
AĞRI	2	2	1	2	2	2	2	3	2	2	1	2
BİNGÖL	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2
BİTLİS	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2
ELAZIĞ	2	2	2	1	2	2	2	2	3	2	1	2
ERZİNCAN	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
ERZURUM	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
HAKKÂRİ	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
KARS	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
MALATYA	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2
MUŞ	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
TUNCELİ	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2
VAN	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	1	2
ARDAHAN	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2
İĞDIR	WEB SAYFASINDA KOD HATASI VAR, AÇILMIYOR											

Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan vilayet ve İÖİ web siteleri, yerel düzeyde yer alan e-katılım olanakları çerçevesinde değerlendirildiği zaman; hiçbir vilayet veya İÖİ web sitesinde valiye veya İGM başkanına doğrudan mesaj gönderebilme olanağı mevcut olmaması söz konusudur. Ayrıca, hiç bir web sitesinde vilayet veya İÖİ yetkilileriyle on line görüşme olanağı sağlayan *MSN veya chat* tarzı bir uygulama bulunmamaktadır. 10/14 vilayet web sitesinde e-posta gönderebilme olanağı yer almakta iken, bu oran İÖİ için 6/14 olarak gerçekleşmiştir. Form mail olanağına sahip olma düzeyi her iki idare için de 7/14 olarak gerçekleşmiştir. Bölgede bir İÖİ linki de aktif değildir. Bölgede yer alan hiçbir idarenin web sitesinde sabit telefon hattı, SMS gönderebilme olanağı ve hücre yayını yoktur.

Doğu Anadolu Bölgesi vilayet ve İÖİ web siteleri, merkezi düzeyde sağlanan e-katılım olanaklarına yer verme açısından değerlendirildiği zaman; web sitesi üzerinden BİMER başvuru olanağı sağlayan vilayet web sitesi sayısı 9/14 iken, aynı uygulama için İÖİ sayısı 4/14 olarak gerçekleşmiştir. 11/14 vilayet web sitesinde form mail olanağı mevcutken, söz konusu oran İÖİ için 10/14'tür. Bunun yanında, hiçbir vilayet veya İÖİ web sitesi, dilekçe ile müracaat istememektedir. Web sitelerinin anket uygulama olanaklarına bakıldığı zaman, her iki idare içinde aynı oran (3/14) söz konusudur. Hiç bir vilayet veya İÖİ web sitesi vatandaşların kendilerine yaptıkları sorun,

şikâyet, bilgi veya ihbar gibi bir başvuruyu veya sonucunu web sitesi üzerinden paylaşmamaktadır.

Tablo 3a: Ege Bölgesi Vilayet Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları		1=Var 2=Yok 3=Pasif Link		
	Valiye Mesaj	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf.	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe	Anket	Başvuru Paylaşım
AFYON	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
AYDIN	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
DENİZLİ	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2
İZMİR	2	2	1	1	2	2	2	3	1	2	2	2
KÜTAHYA	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
MANİSA	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2
MUĞLA	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
UŞAK	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2

Tablo 3b: Ege Bölgesi İÖİ Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları		1=Var 2=Yok 3=Pasif Link		
	Meclis Bşk. Mesaj	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf.	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe	Anket	Başvuru Paylaşım
AFYON	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2
AYDIN	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
DENİZLİ	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
İZMİR	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
KÜTAHYA	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
MANİSA	2	2	1	1	2	2	2	3	1	2	2	2
MUĞLA	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
UŞAK	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2

Ege bölgesinde yer alan vilayet ve İÖİ web siteleri, yerel düzey e-katılım araçları açısından değerlendirildiği zaman şöyle bir tablo çıkmaktadır: Öncelikle, hiçbir vilayet ve İÖİ web sitesinde valiye veya İGM başkanına doğrudan mesaj göndermek olanaklı değildir. Bunun yanında, hiçbir İÖİ web sitesi on line görüşme olanağı sunmazken, sadece bir adet vilayet web sitesi, vilayet yetkilileri ile on line görüşme olanağı sunmaktadır. Hem vilayet hem de İÖİ web sitesinde e-posta gönderme olanağı oranı 6/8'dir. Sadece 1 adet vilayet web sitesi form mail olanağı bulundururken, bu sayı İÖİ için 5/8'dir. Hiçbir vilayet web sitesi, vatandaş başvurusunun sabit

telefonlar yoluyla olmasına olanak tanımazken, sadece 1 adet İÖİ web sitesi sabit telefon hattı paylaşmaktadır. Ege bölgesi vilayet veya İÖİ web sitelerinden hiçbirisi SMS gönderme olanağını paylaşmamakta ve hücre yayını yapmamaktadır.

Ege Bölgesi vilayet ve İÖİ web siteleri merkezi düzeyde sağlanan e-katılım olanaklarına yer verme açısından değerlendirildiği zaman; sadece 2 İÖİ web sitesinde BİMER başvuru olanağı mevcutken, bu sayı vilayet web siteleri için 5 olarak gerçekleşmiştir. 1 vilayet ve İÖİ web sitesi hariç, diğerlerinde form mail olanağının mevcut olduğu görülmektedir. Bölgede yer alan hiçbir vilayet veya İÖİ web sitesi, evrak yoluyla (*dilekçe*) müracaat istememektedir. Ege bölgesi vilayet ve İÖİ web sitelerinin hiçbirinde anket uygulaması bulunmamaktadır. Bunun yanında, hiçbir vilayet veya İÖİ web sitesi vatandaşların kendilerine yaptıkları sorun, şikâyet, bilgi veya ihbar gibi bir başvuruyu veya sonucunu web sitesi üzerinden paylaşmamaktadır.

Tablo 4a: G. Doğu Anadolu Bölgesi Vilayet Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları			1=Var 2=Yok 3=Pasif Link	
	Yatıye Mesaj	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf.	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe	Anket	Başvuru Paylaşım
ADIYAMAN	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
D. BAKIR	2	2	2	3	2	2	2	1	1	2	2	2
G. ANTEP	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2
MARDİN	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
SİİRT	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2
Ş. URFA	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
BATMAN	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2
ŞIRNAK	2	2	1	1	2	2	2	3	1	2	2	2
KİLİS	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1	2	2

Tablo 4b: G. Doğu Anadolu Bölgesi İÖİ Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları								Merkezi Düzey e-Katılım Araçları		1=Var 2=Yok 3=Pasif Link	
	Mesaj Bşk. Meclis	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf.	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe	Anket	Başvuru Paylaşım
ADİYAMAN	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
D. BAKIR	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2
G. ANTEP	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
MARDİN	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2
SİİRT	ALAN ADI VE WEB SAYFASINA SAHİP DEĞİL											
Ş. URFA	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2
BATMAN	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
ŞIRNAK	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2
KİLİS	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2

Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan vilayet ve İÖİ web siteleri, öncelikle, yerel düzey e-katılım araçları olanakları açısından değerlendirildiği zaman; valiye ve İGM başkanına doğrudan mesaj atma olanağının sağlanmadığı görülmektedir. Hiç bir vilayet veya İÖİ web sitesi, idare yetkilileri ile vatandaşların online olarak sorun, sıkıntı, ihbar veya öneri paylaşmasına imkân tanıyan *chat* veya *MSN* benzeri bir uygulamaya olanak vermemektedir. 5 vilayet web sitesi e-posta için gerekli adresi web sitesinden paylaşıırken, bu sayı, İÖİ için 4 olarak gerçekleşmiştir. Form mail olanağına sadece 3 vilayet web sitesi sahipken, bu sayı İÖİ için 4'tür. Bölgede yer alan hiçbir vilayet veya İÖİ web sitesi sabit telefon üstünden başvuruya veya SMS gönderme olanağına imkân tanımamaktadır. Ayrıca, hiçbir vilayet veya İÖİ web sitesi hücre yayın yapmamaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi vilayet ve İÖİ web siteleri, merkezi düzeyde sağlanan e-katılım olanaklarına yer verme açısından değerlendirildiği zaman; BİMER başvuru altyapısına sahip olma oranının vilayetler için 4/9, İÖİ için sadece 1/9 olduğu görülmektedir. 7 vilayet web sitesi form mail olanağına sahipken, bu sayı İÖİ için 6'dır. Yalnızca 1 vilayet web sitesi kendilerine dilekçeyle müracaat edilmesini istemektedir. Bölgede yalnızca 1/9 İÖİ web sitesi anket uygulamasına yer vermektedir. Hiçbir vilayet veya İÖİ web sitesi, vatandaşların kendilerine yaptıkları sorun, şikâyet, bilgi veya ihbar gibi bir başvuruyu veya sonucunu web sitesi üzerinden paylaşmaktadır.

Tablo 5a: İç Anadolu Bölgesi Vilayet Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları			Anket	Paylaşım
	Valiye Mesaj	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Tlf.	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe		
ANKARA	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
ÇANKIRI	2	2	2	3	2	2	2	3	1	2	2	2
ESKİŞEHİR	2	2	1	1	1	2	2	3	1	2	2	2
KAYSERİ	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2
KIRŞEHİR	SUNUCU HATASI - HOSTING HİZMETİ OLMADIĞI İÇİN KAPALI											
KONYA	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
NEVŞEHİR	2	2	2	1	2	2	2	3	1	2	2	2
NİĞDE	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
SİVAS	2	2	2	2	2	2	2	3	1	2	2	2
YOZGAT	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
AKSARAY	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
KARAMAN	2	2	1	2	2	2	2	3	1	2	2	2
KIRIKKALE	1	2	1	1	1	2	2	1	1	2	2	2

Tablo 5b: İç Anadolu Bölgesi İÖİ Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları			Anket	Başvuru Paylaşım
	Valiye Mesaj	Medya Bşk. Mesaj	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf.	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Form Mail		
ANKARA	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2
ÇANKIRI	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2
ESKİŞEHİR	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
KAYSERİ	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
KIRŞEHİR	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
KONYA	2	2	2	1	2	2	2	3	1	2	2	2
NEVŞEHİR	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	1	2
NİĞDE	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
SİVAS	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2
YOZGAT	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2
AKSARAY	2	2	1	1	2	2	2	3	1	3	2	2
KARAMAN	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2
KIRIKKALE	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2

İç Anadolu bölgesinde yer alan vilayet ve İÖİ web siteleri, öncelikle, yerel düzeyde yer alan e-katılım olanakları açısından değerlendirildiği zaman şöyle bir tabloyla karşılaşmaktadır: Valiye doğrudan mesaj gönderme olanağı sağlayan web sitesi sayısı sadece 1 tanedir. İGM başkanına doğrudan mesaj gönderme olanağı hiçbir İÖİ web sitesinde sunulmamaktadır. Hiçbir

vilayet veya İÖİ web sitesinde on-line chat benzeri uygulama yer almamaktadır. 7/13 adet vilayet web sitesi, vatandaşların kendilerine elektronik ortamda kurumsal e-posta göndermesine olanak tanırken, bu oran İÖİ için 9/13 olarak gerçekleşmiştir. 5/13 vilayet web sitesi vatandaşların kendilerine ulaşabilecekleri form mail olanağı sağlarken, bu oran İÖİ için 7/13 olarak gerçekleşmiştir. Bölge vilayetleri içinde sadece bir vilayet web sitesi sabit bir telefon hattı sağlarken, hiçbir İÖİ web sitesinde bu olanak yoktur. İç Anadolu bölgesinde hiç bir vilayet veya İÖİ web sitesinde SMS gönderme olanağına yer verilmemektedir. İlgili bölgede hiç bir web sitesinde hücre yayın yapılmamaktadır.

İç Anadolu Bölgesi vilayet ve İÖİ web siteleri merkezi düzeyde sağlanan e-katılım olanaklarına yer verme açısından değerlendirildiği zaman; 6 vilayet web sitesinde BİMER başvuru linkinin verildiği, bu sayının İÖİ web siteleri için sadece 3 olduğu görülmektedir. Tüm vilayet ve İÖİ web siteleri form mail olanağına yer vermektedir. Hiçbir vilayet web sitesi vatandaşların evrak yoluyla (dilekçe ile) müracaatını istemezken, sadece 1 adet İÖİ web sitesi bu yolu tercih etmektedir. Sadece 1 İÖİ web sitesinde anket uygulamasını görmek olanaklı iken, hiç bir vilayet veya İÖİ web sitesi vatandaşların kendilerine yaptıkları sorun, şikâyet, bilgi veya ihbar gibi bir başvuruyu veya sonucunu web sitesi üzerinden paylaşmamaktadır.

Tablo 6a: Karadeniz Bölgesi Vilayet Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları			1=Var 2=Yok 3=Pasif Link	
	Valiye Mesaj	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf.	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe	Anket	Başvuru Paylaşım
AMASYA	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
ARTVİN	2	2	2	1	2	2	2	3	1	2	2	2
BOLU	2	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2
ÇORUM	2	2	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2
GİRESUN	2	2	2	1	2	2	2	3	2	2	2	2
GÜMÜŞHANE	1	2	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2
KASTAMONU	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
ORDU	2	2	1	1	2	2	2	3	1	2	2	2
RİZE	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2
SAMSUN	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2
SİNOP	2	2	2	2	2	2	2	3	1	2	2	2
TOKAT	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	2
TRABZON	2	2	1	2	2	2	2	3	1	2	2	2
ZONGULDAK	2	2	1	1	2	2	2	3	2	2	2	2
BAYBURT	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2
BARTIN	2	2	1	3	2	2	2	3	2	2	1	2
KARABÜK	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
DÜZCE	2	2	2	1	2	2	2	3	1	2	2	2

Tablo 6b: Karadeniz Bölgesi İÖİ Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları			Anket	Başvuru Paylaşım
	Mesaj Bşk. Medis	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe		
AMASYA	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2
ARTVIN	2	2	2	1	2	2	2	3	2	2	2	2
BOLU	2	2	1	3	2	2	2	2	2	1	2	2
ÇORUM	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
GİRESUN	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
GÜMÜŞHANE	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
KASTAMONU	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1	2	2
ORDU	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2
RİZE	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2
SAMSUN	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	1	2
SİNOP	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
TOKAT	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2
TRABZON	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2
ZONGULDAK	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2
BAYBURT	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2
BARTIN	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2
KARABÜK	2	2	1	1	2	2	2	2	3	2	2	2
DÜZCE	2	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2

Karadeniz bölgesinde yer alan vilayet ve İÖİ web siteleri, öncelikle, yerel düzey e-katılım araçları olanakları açısından değerlendirildiği zaman şöyle bir tabloyla karşılaşmaktadır: Valiye doğrudan mesaj gönderme olanağı sağlayan web sitesi sayısı sadece 1 tanedir. İGM başkanına doğrudan mesaj gönderme olanağı hiçbir İÖİ web sitesinde sunulmamaktadır. Bölgede yer alan vilayet ve İÖİ web sitelerinin hiçbirinde on-line görüşme olanağı yer almamaktadır. Vilayet web sitelerinde e-posta gönderme olanağı 10/18 iken, bu oran İÖİ web siteleri için 12/18'dir. Form mail olanağı sunma oranı vilayet web siteleri için 10/18 iken, bu oran İÖİ için 11/18 olarak gerçekleşmiştir. Bölgede yer alan idarelerden sadece bir vilayetin web sitesinde sabit bir telefon hattı olanağı sunulmaktadır. Bölgede yer alan hiç bir vilayet ve İÖİ web sitesinde SMS gönderme olanağı bulunmamakta ve hücre yayını yapılmamaktadır.

Karadeniz bölgesi vilayet ve İÖİ web siteleri merkezi düzeyde sağlanan katılım olanaklarına yer verme açısından değerlendirildiği zaman; vilayet web sitelerinin BİMER başvuru olanağı sağlaması, 9/18 oranında gerçekleşirken, bu oran İÖİ web siteleri açısından 3/18 olarak gerçekleşmiştir. Form mail olanağı sağlama oranı vilayet web siteleri için 12/18 olarak gözükürken, İÖİ web siteleri açısından 14/18 olarak gerçekleşmiştir. Kendilerine dilekçe yolu ile müracaat edilmesini isteyen

vilayet sayısı 2 iken, il özel idarelerde bu sayı 4'tür. Bölgede yer alan vilayetlerden sadece 1 tanesinin web sitesinde anket uygulaması yer alırken, söz konusu sayı İÖİ için 4 olarak gerçekleşmiştir. Hiçbir vilayet ve İÖİ, vatandaşların kendilerine yaptıkları sorun, şikâyet, bilgi veya ihbar gibi bir başvuruyu veya sonucunu web sitesi üzerinden paylaşmamaktadır.

Tablo 7a: Marmara Bölgesi Vilayet Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları			1=Var 2=Yok 3=Pasif Link	
	Valiye Mesajı	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf.	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe	Anket	Başvuru Paylaşım
BALIKESİR	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
BİLECİK	2	2	1	1	2	2	2	3	3	2	2	2
BURSA	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	2
ÇANAKKALE	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
EDİRNE	2	2	1	1	2	2	2	3	2	2	2	2
İSTANBUL	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2
KIRKLARELİ	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2
KOCAELİ	2	2	2	1	2	2	2	3	1	2	2	2
SAKARYA	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2
TEKİRDAĞ	2	2	2	2	2	2	2	3	1	2	2	2
YALOVA	2	2	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2

Tablo 7b: Marmara Bölgesi İÖİ Web Sitelerinin e-Katılım Olanakları Açısından Analizi

İl Listesi	Yerel Düzey e-Katılım Araçları							Merkezi Düzey e-Katılım Araçları			1=Var 2=Yok 3=Pasif Link	
	Mecidiş Bşk. Mesajı	Online MSN	E-Posta	Form Mail	Sabit Tlf.	SMS	Hücre Yayın	BİMER	Form Mail	Dilekçe	Anket	Başvuru Paylaşım
BALIKESİR	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2
BİLECİK	2	2	1	2	2	2	2	3	1	2	2	2
BURSA	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
ÇANAKKALE	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2
EDİRNE	2	2	2	1	2	2	2	2	1	2	2	2
İSTANBUL	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2
KIRKLARELİ	2	2	1	2	2	2	2	1	3	2	2	2
KOCAELİ	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2
SAKARYA	WEB SİTESİ CEVAP VERMEMEKTEDİR											
TEKİRDAĞ	2	2	2	2	2	2	2	1	3	2	2	2
YALOVA	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2

Marmara bölgesinde yer alan vilayet ve il özel idare web siteleri, yerel düzeydeki e-katılım araçları olanakları açısından değerlendirildiği zaman; hiç bir web sitesinin valiye veya İGM başkanına doğrudan mesaj gönderme olanağı sunmadığı görülmektedir. Bölgede yer alan hiçbir idarenin web sitesinde on-line yazışma veya görüşme olanağı yoktur. 6/11 İÖİ ve vilayet web sitesinde e-posta gönderme olanağı verilmektedir. İÖİ web sitelerinin 4/11 tanesi form mail uygulaması bulundururken, bu oran vilayet web sitelerinde 8/11 oranında gerçekleşmektedir. Vilayet ve İÖİ düzeyinde tüm bölge idareleri vatandaşların kendilerine müracaat edebilecekleri sabit bir telefon hattını ve SMS gönderebilme olanağı sağlayan telsiz telefon hattını web sitesi üzerinden yayınlamamaktadır. Bölgede yer alan idarelerin web sitelerinde hiçbir hücre yayın bulunmamaktadır.

Marmara Bölgesi vilayet ve İÖİ web siteleri merkezi düzeyde sağlanan e-katılım olanaklarına yer verme açısından değerlendirildiği zaman; vilayet web sitelerinde aktif BİMER başvuru olanağı sağlanma oranının 5/11, İÖİ web sitesi oranının ise, 4/11 olduğu görülmektedir. Söz konusu web sitelerinin form mail kullandırma olanağı 7/11 olarak gerçekleşmiştir. 1 vilayet web sitesi hariç diğer tüm idareler evrak yoluyla başvuruyu zorunlu görmemektedir. Vilayet ve İÖİ düzeyinde, bölgenin hiçbir idaresi anket uygulamasına yer vermemenin yanında, vatandaşların kendilerine yaptıkları sorun, şikâyet, bilgi veya ihbar gibi bir başvuruyu veya bunların gerçekleşmiş sonucunu web sitesi üzerinden paylaşmamaktadır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Vilayet ve İÖİ web sitelerinin belirlenen ölçütler çerçevesinde yapılan analizler sonucunda aşağıdaki ortak/genel bulgulara ulaşılmıştır.

Öncelikle, 2 vilayet web sitesi dışında Vali'ye doğrudan mesaj gönderebilme olanağına hiçbir web sitesi sahip değildir. İÖİ web sitelerinin hiçbirinde, 2004-2005 yıllarında gerçekleşen yasal değişikliklerden sonra Vali dışında, meclis içinden çıkan İGM başkanına da doğrudan mesaj gönderebilme olanağı yoktur. Şüphesiz, Vali'nin merkezi idarenin vilayet düzeyindeki en yetkili ajanı olması ve merkezi yönetimin ürettiği bürokratların vatandaştan bağışık olması çerçevesinde, Belediye başkanının aksine, Vali'ye doğrudan kurum web sitesi üzerinden ulaşılamaması anlaşılır gözükmemektedir. Yine de, mevcut hükümetin Valiler ve kaymakamlar başta olmak üzere üst düzey bürokratları "*hâkim değil hâdim*" olarak görme tutumu çerçevesinde, valilere de vatandaşın doğrudan ulaşma olanağının sunulması gereğine inanılmaktadır.

İkinci ölçüte ilişkin olarak, 1 vilayet web sitesi hariç, hiçbir vilayet ve İÖİ web sitesinde vatandaşların kurumun ilgili kamu görevlileri ile on-

line olarak görüşüp, bilgi, istek, ihbar, öneri vb. paylaşma etkileşimine girebilecekleri chat tarzı uygulama yer almamaktadır. Bu noktada, vilayet web sitesinin merkezi idarenin başkent örgütlenmesinde yer alan kurumlarının taşrada yer alan il müdürlüğü benzeri teşkilatlarının da üst şemsiye kurumu olduğu dikkate alınır, eğer herhangi bir il müdürlüğünün online görüşme olanağı sağlayan uygulaması varsa, ilgili linkin mutlaka vilayet web sitesinde verilmesi gereğine inanılmaktadır.

Üçüncü ölçüte ilişkin olarak, vilayet ve İÖİ web siteleri e-posta uygulaması barındırıp barındırmama açısından irdelendiğinde, toplam 50 vilayet web sitesinde ve 48 İÖİ web sitesinde söz konusu uygulamanın bulunduğu görülmektedir. % 50'nin üzerinde olan bu oran sevindirici gibi gözükse de, yaklaşık olarak % 40 oranında vilayet ve İÖİ'sinin kurumsal web sitesinde kurumun e-posta adresini paylaşmamasını oldukça kötümser olarak değerlendirmek gerekmektedir.

Dördüncü ölçüte ilişkin olarak, vilayet ve İÖİ web siteleri form mail bulundurma olanakları açısından değerlendirildiği zaman, vilayet web sitelerinin % 47'sinin (38 Vilayet), İÖİ web sitelerinin de % 54'ünde (44 İÖİ) söz konusu olanağın yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla, yaklaşık olarak % 50 civarındaki vilayet ve İÖİ web sitesi form mail olanağından yoksundur.

Beşinci ölçüte ilişkin olarak, vilayet ve İÖİ web siteleri sabit telefon bilgisinin mevcudiyeti veya bunun web sitesi üzerinden paylaşımı çerçevesinde analiz edildiği zaman, toplamda sadece 4 web sitesinde (3 vilayet, 1 İÖİ) sabit telefon hat bilgisinin paylaşıldığı görülmektedir. Her ne kadar vilayetler yerel yönetim birimleri değildir. Yine de, yerel düzeyde yer alan hizmetleri yürüttüğü için gerek vilayetlerin gerekse de İÖİ'lerinin ücretsiz ulaşılabilir doğrudan sabit bir hat tayin etmeleri ve web sitelerinde paylaşımları gereklidir.

Altıncı ve yedinci ölçüte ilişkin olarak söylenmesi gereken şey ortak ve oldukça üzücüdür. Hiçbir vilayet ve İÖİ web sitesinde vatandaşların bilgi, öneri, istek, şikâyet veya ihbar gönderebilecekleri doğrudan vilayet veya İÖİ'sine ait bir SMS hattı ilgili web sitelerinde paylaşılmamaktadır. Hâlbuki telsiz telefon hatlarının oldukça yoğun kullanıldığı ve telsiz telefon operatörlerinin rekabet olgusu çerçevesinde telsiz hatların kullanımını oldukça cazip kılmasına ve neredeyse ülkenin % 99'unun tüm operatörler açısından olmasa da erişebilir olmasına rağmen, vilayet ve İÖİ'lerinin böyle bir olanaktan yararlanmayı düşünmemeleri, söz konusu idarelerin e-katılım olgusuna olası bakışları hakkında oldukça güçlü bir kanaat vermesi gerektiğini düşündürmektedir. Bunun yanında hiçbir vilayet ve İÖİ web sitesinde bilgilendirme amaçlı hücre yayını yapılmaması da üzücüdür.

Vilayet ve İÖİ web sitelerinin merkezi düzeyde sağlanan e-katılım olanaklarını kullanma düzeyleri açısından genel olarak irdelendiğinde aşağıdaki ortak yargılara ulaşılmaktadır:

Öncelikle, web sitesinde doğrudan BİMER linki bulundurma oranına bakıldığı zaman, vilayet web sitelerinin 45'inde (% 56), İÖİ web sitelerinin ise sadece 22'sinde BİMER linkinin aktif olduğu görülmektedir. İlginç olana nokta ise, özellikle vilayet web sitelerinin çoğunluğunda BİMER linki olmasına rağmen, bunların pasif link olmasıdır. Söz konusu durumu, Başbakanlık tarafından yayınlanan ve BİMER Genelgesi olarak anılan 2006/3 sayılı genelge ile uzlaştırmak ve söz konusu pasif link bulundurma durumunu Başkent örgütlenmesinin temel taşra birimi olarak işlev gören vilayetler açısından açıklamak olanaksızdır. Her ne kadar, doğrudan merkezi idarenin bir taşra teşkilatı olmasa da, söz konusu genelgenin tüm kamu tüzel kişilerini bağladığı dikkate alınır, sadece 22 İÖİ web sitesinin aktif BİMER linki bulundurmasını açıklamak da oldukça zordur.

Vilayet ve İÖİ web sitelerinin form mail 4982 sayılı kanun çerçevesinde form mail bulundurma olanaklarına bakıldığı zaman, en fazla oranın bu konuda ortaklaştığı görülmektedir. 61 vilayet web sitesi (% 75), 63 İÖİ web sitesi (% 78) form mail olanağı sunmaktadır. Yasal zorunluluğa rağmen, tüm vilayet ve İÖİ web sitelerinin ilgili uygulamayı barındırmaması da, katılım olgusu, bilgi edinme hakkı ve idarenin şeffaflık ve hesap verebilirlik yönleri açısından oldukça düşündürücüdür. Web sitelerinde 4982 sayılı kanunun öngördüğü zorunlu uygulamayı barındırmayıp, bunun yerine vatandaşlardan evrak yoluyla müracaat edilmesini isteyen web sitesi sayısı ise, 4 adet vilayet ve 5 adet İÖİ web sitesidir.

Vilayet ve İÖİ web sitelerinin online anket uygulaması barındırıp barındırmamaları açısından yapılan analizde, anket uygulaması barındıran vilayet web sitesi sayısı, 4 iken, bu sayının İÖİ açısından 9 olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca, hiçbir vilayet ve İÖİ web sitesi kendisine vatandaşlardan yapılmış veya sonuçlandırılmış hiçbir başvuruyu online olarak web sitesi üzerinden paylaşmamaktadır.

SONUÇ

Sadece bireysel sorunlara değil toplumsal sorunlara da duyarlı bir kişilik olgusunun ortaya çıkmasında veya zaten toplumsal duyarlılığı olan bireylerin yönetsel düzene ilişkin beklentilerini karşılamada bilişim ve iletişim teknolojileri oldukça önemli rol oynamaktadır. Bilişim ve iletişim teknolojileri kullanımı, modernleşmenin en önemli yan etkisi olarak tanımlanabilecek "*zaman yetmezliği*" sorununa işlevsel çözüm üretmesinin

yanında, yönetimlerin gittikçe artan işlevlerine vatandaşların paydaş olarak katılımlarının önünü açmaktadır.

Bu metin, temel olarak, e-devlet teknolojileri kapsamında işlevsel olacağına inanılan, vilayet ve İÖİ web sitelerinde e-katılımı artırmaya yönelik araçların olup olmadığını analiz etmektedir. Çalışmaya konu olan vilayet ve İÖİ web sitelerinde e-katılım aracı olarak yer alan uygulamaların e-demokrasi üç aşamasından sadece ilkinin karşılamaya dönük olduğunu belirtmekte yarar bulunmaktadır.

Bu çerçevede; vilayet ve İÖİ web sitelerinin analizi sonucunda, e-katılımcılığın yaygınlaşması, mutlu, yapıcı ve çözüm öneren vatandaşlık anlayışının sağlanması ve önleyici hizmet anlayışının geliştirilmesi, henüz başlangıç düzeyindedir. Türk kamu yönetiminin yerel düzeyde oldukça önemli işlev gören vilayet ve il özel idarelerinin, mevcut durumda, e-devlet ve e-demokrasi kavramları çerçevesinde değerlendirilebilecek olan e-katılım uygulamalarını kabul etmek ve desteklemekten oldukça uzak durumdadır.

KAYNAKÇA

- 2004/12 sayılı Dilekçe ve Bilgi Edinme Hakkının Kullanılması Hakkında Başbakanlık Genelgesi, 24.01.2004 tarih ve 25356 sayılı Resmi Gazete.
- 2006/3 sayılı Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) – Doğrudan Başbakanlık Hakkında Başbakanlık Genelgesi, 20.11.2006 tarih ve 26055 sayılı Resmi Gazete
- Alonso, Angel Iglesias (2009), “E-Participation and Local Governance: A Case Study”, Theoretical and Empirical Researches in Urban Management, 3(12): 49-62.
- Macintosh, Ann (2004), “Characterizing E-Participation in Policy-Making”, Proceedings of the 37th Hawaii International Conference on System Sciences, 2004, s.1-10.
- OECD (2003), “Promise and Problems of e-Democracy: Challenges of On-line Citizen Engagement”, OECD, Paris.
- Murray, M., “Y2K: A Personal History”, Math Horizons, Vol. 7, N. 2, 1999, p. 17
- Toregas, C., “Lessons from the ‘Y2K and You’ Campaign for the Local Government Community”, Public Administration Review, Vol. 60, N. 2, 2000, p.84
- Bennett, R. F., “The Y2K Problem”, Science, New Series, Vol. 284, No. 5413, 1999, p. 438

- Tapia, A. H., “Technomillennialism: A Subcultural Response to the Technological Threat of Y2K”, *Science, Technology, & Human Values*, Vol. 28, No. 4, 2003, pp. 483-484
- Rethemeyer, R.K., “Policymaking in the Age of Internet: Is the Internet Tending to Make Policy Networks More or Less Inclusive?”, *Journal of Public Administration Research and Theory*, Vol. 17, p.259
- Koçak, H., “Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Yerel Demokrasi ve Kentsel Yaşam”, *SDU Sosyal Bilimler Dergisi*, Y. 2009/2, S. 10, s. 133-142
- Goldfinch, S. & Horsburgh, S., “Do they want it? Do they use it? ‘The Demand –Side’ of e-Government in Australia and New Zealand”, *Government Information Quarterly*, V. 27, 2010, pp. 177-186
- Sanford, C. & Rose, J. “Characterizing eParticipation”, *International Journal of Information Management*, V. 27, 2007, pp.406-421
- Sæbø, Ø., Rose, J. & Flak, L.S., “The Shape of eParticipation: Characterizing an Emerging Research Area”, *Government Information Quarterly*, V. 25, 2008, pp. 400-428
- Yıldırım, Uğur ve Öner, Şerif (2004), “Bilgi Toplumu Sürecinde Yerel Yönetimlerde Eğitim – Bilişim Teknolojisinden Yararlanma: Türkiye’de E-Belediye Uygulamaları”, *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 3(1): 49-60, <http://www.tojet.net/articles/318.pdf> (13.09.2010).